

Втора глава

„А старите ръждавали саби, дето висяха на тях...“

„Артър Макбрайд“, якобитска песен

– Кит – изрече баща ѝ и се приведе над нея. Неговата рижа коса сплете кичури с нейната рижа коса. Той сложи нещо в ръката ѝ, нещо тежко, увито в парче плат. Тя разтвори плата. – Нож за белене – каза той, – за да помагаш на майка ти в кухнята, когато мен ме няма.

Малката Кит огледа ножа без особен ентузиазъм. Беше малък, с дървена дръжка. Извитото острие изглеждаше достатъчно остро, но не това бе острието, за което тя копнееше. Обектът на нейните мечти беше легендарната сабя на баща ѝ, онази, която той увесваше високо, високо, далече от нея, когато не беше на война – в онзи метър закалена стомана се съдържаше песента на всички приказки, които той ѝ разказваше за лека нощ. Баща ѝ беше доловил нейния интерес към оръжието и затова я беше водил на моравата, за да я учи да си служи с него ден след ден, месец след месец, година след година. Беше я учил с пръчка от леска и с всяка следваща година тази пръчка ставаше все по-дълга, но никога не ѝ позволяваше да докосва неговата сабя. Накрая лесковата пръчка се превърна в тояга, за да може Кит да усети тежестта на оръжието, но все така никога не хвана сабята на баща си. Майка ѝ се усмихваше подигравателно, изпълнена с ревност заради времето, което ѝ отделяше баща ѝ – все повтаряше, че на едно момиче не му трябва да знае да си служи със сабя и че колкото и да иска, Кит не може да се мери с един син.

А сега, когато баща ѝ отново беше извикан на война, той щеше да тръгне, а заедно с него щеше да тръгне и сабята, а тя щеше да остане с майка си и едно кухненско ножче. Оттук нататък нейни противници щяха да бъдат само плодовете и зеленчуците.

– Гледай да се научиш да въртиш *този* нож – подметна веднъж майка ѝ, – и тогава наистина ще ми бъдеш полезна, докато Шон го няма.

Никога не го наричаше пред Кит „баща ти“, защото не можеше да понесе да споделя с нея собствеността си над него.

Беше в деня преди баща ѝ да потегли. Той пое бялата ѝ ръчичка в своята потъмняла от битките луничава ръка и изрече:

– А сега бъди храбра! Ще ви направя приятели с този нож – и прокара острието на ножа през цялата ѝ длан, леко, но все пак кожата ѝ се раздели на йота, колкото един червен косъм на широчина. Той целуна този разрез и допълни: – Вече няма нужда да се страхуваш от този нож. *Защото острие, което веднъж те е порязало, никога повече няма да те нарани!*

Кит се изправи рязко в леглото си над кръчмата на Кавана. Ръката ѝ пулсираше от острието в съня ѝ. Баща ѝ го нямаше, Ричард също го нямаше и мракът беше натезал от тишина.

Маура беше изпратила бърз куриер след полка в Дъблин, но от Ричард нямаше и следа. Когато Кит поглеждаше над бара, за да го зърне, или към пейката в църквата, или към другата страна на завивката, пред погледа ѝ зейваха сякаш акри празно пространство на мястото, където някога беше той. Опипвайки слепешком чернотата на непосилната си загуба в търсене на някаква разумна логика, Кит усещаше, че всичко това беше някак си *несправедливо*, че тя е била измамена. Защото той беше просто човек. Как е възможно един човек, при това среден по височина и тегло, да е заемал толкова голямо пространство, да остави такава огромна празнота след себе си? В съзнанието си тя за пореден път видя бъчвата с вино, която беше простреляна в онази нощ, когато ѝ взеха Ричард – видя как виното бликва като ручей, как образува червено езерце на пода. Тази картина се превърна в нейна фикс идея. И най-малкият пробив в стените на укреплението би могъл да се превърна във вход за врага и един-единствен изстрел на оръдие директно към главната мачта би

могъл да потопи и най-тежкия галеон. И дори дребна дупчица от куршум би могла да изпразни една бъчва.

Най-лошото от всичко обаче бе, че скръбта ѝ беше разтърсващо позната – празнотата, оставена от Ричард, толкова обширна и космическа, толкова дребна и домашна, беше дупка в същата форма като онази, оставена от баща ѝ. Тялото ѝ помнеше добре тази болка – сутрин се будеше със същото болезнено преобръщане в стомаха, дните ѝ минаваха със същата постоянна, тъпа болка на мъката, стаена зад ребрата ѝ. Устата ѝ беше суха и с вкус на метал, както когато задържаше за малко с устни фуркетите за косата си. Храненето се превърна във функционална необходимост, а не удоволствие, защото в сухата ѝ уста храната имаше вкус на прах. Дрехите увиснаха по тялото ѝ като на закачалка. Косата ѝ се отпусна и потъмня. Кит усещаше, че празнотата обгръща и вът-решността на тялото ѝ, имаше чувството, че пиявици пият кръвта ѝ и я оставят куха така, както когато беше дете. В определени моменти съдбата на баща ѝ и съдбата на Ричард се сливаха до такава степен, че тя почти забравяше, че Ричард всъщност е жив. Не че имаше някакво значение. Така или иначе него го нямаше.

Леля Маура се опитваше да я успокои – беше разпратила писма до мировия съдия, до кмета и дори до втория братовчед на Кит Падрик Кавана, който се беше записал в армията. Така че нямаше начин скоро да не получат някаква вест. На някакъв етап Ричард щеше да се завърне оттам, където бе, при това със солидно възнаграждение. Ала нищо не беше в състояние да успокои Кит. Луташе се безутешна из гробището „Гласневин“ и четеше имената върху надгробните камъни. Думите „възлюбен съпруг“ се вклиниха в съзнанието ѝ така, както бяха издълбани в камъка. Стоеше вцепенена с часове пред гробовете на семействата, съзерцаваше ги със стъклен поглед и завиждаше на съпрузите и съпругите заради вечната им прегръдка под черната земя. Изчисляваше колко време са били омъжени тези невесты, от които сега бяха останали само скелети, а след това броеше дните, през които беше омъжена за Ричард. После започна да брои и дните, откакто той беше заминал – отбелязваше ги стриктно с късо парче молив върху листче хартия, както затворникът бележи дните си върху стените, които го притискат. С най-голям ужас очакваше, преживя и изпрати трийсетия ден – денят, който бележеше едно повратно събитие. На трийсетия ден Ричард бе отсъствал точно толкова, колкото двамата бяха женени. Кит държеше прокобното сметало сгънато в корсажа си, там, където живееше и мъката ѝ.

Ден трийсет и първи без Ричард. Ден трийсет и втори без Ричард. Налагаше ѝ се постоянно да си напомня, че поне доколкото ѝ бе известно, той не беше мъртъв. Сега, когато него го нямаше, тя вече беше напълно сигурна, че той е всичко, за което тя бе мечтала. Миговете на съмнение бяха напълно забравени. Сега, когато беше останала само със старците и редовните клиенти в кръчмата, тя осъзнаваше колко много го обича и колко много той ѝ липсва. Преповтаряше в съзнанието си първата им целувка, първото им любене, всяка най-дребна размяна на ласки и погледи. Дори онзи момент, когато той ѝ се беше усмихнал, през онзи последен ден и как тя бе закъсняла да му върне усмивката, и го беше направила много след като той ѝ беше обърнал гръб. А този спомен събуди у нея онова, което не трябваше да се събужда – чувството за вина. Разбира се, че Ричард беше взет в армията по нейна вина. Онзи единствен, разсеян момент в бара, когато тя се беше замечтала за нещо повече и беше пропуснала неговата усмивка. Мигът, когато си беше представила Ричард в червен мундир, а после беше разиграла онази смахната сцена с него в избата... Възможно ли бе тъкмо по този начин да го беше проклела и обрекла на войнишкия живот? Ако веднага след случката в избата беше отвела съпруга си в спалнята им, ако бяха оставили леля Маура да затвори кръчмата, той нямаше да бъде взет в армията. Но изкушението на онези сребърни шилинги, онези звънтящи, примамливи монети се беше оказало твърде голямо. И накрая само *един* от онези шилинги, за които те така алчно бяха мечтали, се беше оказал фатален за съдбата на Ричард.

Понякога гневът ѝ се прехвърляше върху Ричард – толкова ли не можеше да избяга? Но Кит се беше наслушала на достатъчно разкази на баща си, за да е наясно, че да избягаш

от армията означава след това да те пребият с камшик почти до смърт или направо да те застрелят, защото си дезертьор. Но поне би могъл да пише, нали така? Леля Маура не желаше да има тъпаца в къщата си, затова беше научила Ричард на четмо и писмо така, както после беше научила и Кит. Затова през първия месец Кит причакваше горкия пощальон всеки божи ден още преди да успее да слезе от игривия си кон, за да го пита дали няма писмо от съпруга ѝ. Но всеки път отговорът беше все същият – нито думица. Кметът не можа да им помогне, не можа и мировият съдия. А кратката бележка от Падрик Кавана, която пристигна, съдържаше само две думи: „Заминал надалече“.

Заминал надалече. Типично за Ричард. Хрумна ѝ, разбира се, че би могла да тръгне след него. Че би могла да поеме по неговите стъпки така, както някога беше стъпвала в стъпките на баща си в онова почерняло от сланата поле. Баща ѝ беше мъртъв, но Ричард поне беше жив – крачеше някъде, дишаш и жив. А тя вече не беше дете, та да си седи край огнището и да чака войникът да се прибере у дома. Но сърце не ѝ даваше да напусне леля си Маура, защото тя ѝ беше дала дом, работа и съпруг.

Едва сега Кит си даде сметка колко малко всъщност знае за леля си. Вярно, че беше чувала това-онова от миячите на бутилки. Как Маура Кавана била убила някакво бясно куче на улицата само с един замах на сопата си от трънкосливка. Как била наляла мозък в главата на някакъв си стар ухажор с удар с бутилка. Как била прогонила някакъв събирач на дългове от вратата на кръчмата си, като крещяла след него като рибарска жена, че „не дължи такава сума“ на никого. „Не дължа такава сума! Не дължа такава сума!“ – напяваха миячите, изпълнени с възхита и страх от леля Маура. Кит нямаше представа нито дали всички тези истории са верни, нито кога точно през дългия живот на леля ѝ са се случили. Маура раздаваше на воля хорските истории, но своите държеше прикътани дълбоко в себе си, подобно на сребристи люспи от лук една върху друга, една върху друга. И за нищо на света не би признала пред никого колко сериозно всъщност е заболяването ѝ. „Всички някой ден ще умрем“ – беше единственото, което казваше на Кит. Кит беше наследница на Маура и кралица на кръчмата „При Кавана“ и беше длъжна да управлява, ако ще и да управлява съвсем сама, като кралица Бес. Като самотната и могъща кралица Бес.

Младата жена започна да се заслушва по-внимателно в историите, които отбиващите се в кръчмата пътешественици разказваха за армията и войните. Между Испания и Франция имало някакви проблеми (това напомни на Кит, че испанският крал беше починал съвсем скоро), но подобни далечни конфликти не биха могли да имат нещо общо с Ричард. Но когато затвореше очи, тя го виждаше как лежи и кръвта му изтича на някое бойно поле, мълвейки беззвучно името ѝ. И в кратките ѝ сънища това поле винаги беше полето край Огрим, а кръвта на Ричард изтичаше в тревата, в която беше изтекла и кръвта на баща ѝ. Точно затова тя вече не спеше в леглото, което беше нейно, когато беше на петнайсет, което стана тяхно, когато стана на дваисет, и което отново беше нейно. Единствено нейно.

Сигурно беше извикала насън, защото вратата на стаята ѝ се отвори и някой влезе при нея. Огромна черна сянка на стената, парченце свещ. Кит не виждаше нищо друго, очите ѝ се бяха напълнили със сълзи.

Някой се отпусна в крайчеца на леглото ѝ, върху памучната завивка. Кит примигна и сълзите ѝ се стекоха върху тъканта. Леля Маура постави ръка върху завивката – кости, тънки като клечки, увити в изсъхнала като пергамент кожа, обсипана със ситни сини венички. Кит постави ръката си върху нейната и отнякъде успя да намери една усмивка, изричайки тихичко:

– Приказка ли дойде да ми разкажеш?

В началото, когато беше пристигнала при леля си в Дъблин, Маура всяка вечер ѝ разказваше по някоя и друга история или приказка – без книга в ръка, просто вечните приказки, които бяха останали в паметта ѝ. Кит вече беше станала твърде голяма за приказки за лека нощ, но откакто баща ѝ беше загинал, никой не ѝ беше разказвал приказки, а и беше намерила известна утеха в този детски ритуал – утеха, която изпълваше сърцето и на бездетната ѝ леля. Сенките, хвърляни от парченцата свещи, се изпълваха с

образите на лоши мащехи, добри феи и любезни великани. В непрогледния мрак, обитаващ ъглите на стаите и нишите над гредите, Кит откриваше големи букви, които изглеждаха като животни, животни, които приличаха на главни букви, мечки, елфи, дяволчета, свещени кошути, многоглави змейове и безчет безименни създания, които се криеха под мостовите. И кралици, разбира се – винаги имаше по една дългокоса кралица. Тези кралици използваша полезните си коси за всякакви цели – да обездват дракони, да ги пускат като въжета от прозорците или да ги хвърлят в езерата като мрежи, за да вадят оттам рибки, изпълняващи желанието.

– Да – отговори сега леля Маура. – Дойдох да ти разкажа една приказка – и приглади дългата коса на Кит с крехките си ръце.

– За някоя кралица ли ще бъде? – попита Кит, подемайки старата им игра. Ако беше твърде голяма за приказки, когато беше пристигнала при леля си, сега вече беше твърде стара за това.

– Не, за едно най-обикновено момиче – отвърна леля ѝ. – Всъщност не, не обикновено. За едно невероятно момиче, което обаче още не знае, че е невероятно – въздъхна, намести се на леглото, примигна и свали ръка в скута си. – Момичето се омъжило за своя любим и двамата били щастливи като крал и кралица. Но любимият ѝ бил взет в армията. И момичето започнало да умира – Кит се усмихна при тези думи и дишането ѝ внезапно се учести. – Леля ѝ видяла всичко това – продължи тихият глас на възрастната жена, – защото била стара и била наясно как изглежда умирането – Кит сграбчи костеливата ръка на Маура, но костите се измъкнаха и се плъзнаха в джоба на нощния халат. – Една нощ момичето станало от леглото си, защото и без това не можело много да спи. Срязало дългата си коса и навлякло дрехите на съп-руга си. После отишло на пристанището в Дъблин, за да потърси знака на Златния калъп, където трябвало да попита за офицер на име Хърбърт Лорънс – в дланта на Кит беше напъхано листче хартия със съответните указания на него. После костеливите пръсти се озоваха под брадичката на Кит и тъмните като касис очи на леля Маура се вторачиха в очите на момичето. – Сбърках за Ричард, милата ми. Той направи нещо, което изобщо не очаквах от него. Но в името на Мария и Йосиф, не си длъжна да чакаш, за да бъдеш спасена, Кит! Върви и спаси *него*!

* * *

Може и да беше една нощ по-късно или може би много нощи след това, когато Кит застана пред овала на своето огледало. Сграбчи дългата си до кръста коса и с помощта на един нож за белене я срязва малко под брадичката си. За миг се изпълни с угризения. Сега как щеше да обездва дракони или да лови говорещи рибки? Как щеше да избяга от високата кула?

– Ще изляза от тази врата по същия начин, по който влязох – заяви тя на отражението си.

Слезе на пръсти по стълбите, влезе в кръчмата и вдигна очи към сабята на баща си, която висеше точно над халбите. Пое оръжието с две ръце, като го хвана за острието и го измъкна рязко от скобата му, която го бе държала толкова години там. Не се страхуваше от порязване, защото си спомняше отлично нощта, когато Ричард беше заминал, когато същото това острие ѝ беше подсказало за приближаването на полка и беше оставило тънка като косъм червена линия върху дланта ѝ. *Защото острие, което веднъж те е порязало, никога повече няма да те нарани!*

* * *